

Omnibusenquête 2008

Samenvatting uitkomsten

Een onderzoek in opdracht van de Raad voor Werk en Inkomen

drs. D.R. Kemper

Zoetermeer, 24 april 2009

Projectnummer: b3549

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij Research voor Beleid. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van Research voor Beleid. Research voor Beleid aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Voorwoord

De Omnibusenquête 2008 van de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) heeft een respons van 59,1% opgeleverd. Voor een enquête onder (inter)gemeentelijke sociale diensten is dat een uitzonderlijk goed resultaat. Anderhalf jaar eerder werd een vergelijkbare enquête uitgevoerd. De uitkomsten vormen een betrouwbare en rijke bron van informatie over de stand van zaken op de re-integratiemarkt. De belangrijkste resultaten zijn kernachtig verwerkt in de Re-integratiemarktanalyse 2008.

De RWI en onderzoeksbureau Research voor Beleid – uitvoerder van de enquêtes - hebben nagedacht over manieren om de data uitputtender te gebruiken en tegelijk informatie op een meer interactieve manier aan te bieden. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van een internetapplicatie.

Voor wie een eerste overzicht van de resultaten wil is deze korte samenvatting opgesteld. Dit rapport bevat de zogenaamde 'rechte tellingen' - de uitkomsten van de enquêtevragen in tabelvorm. Dit document is niet bedoeld als 'klassiek' onderzoeksrapport, maar dient als eerste impressie alvorens zelf met de data aan de slag te gaan, en als naslagwerk.

Riemer Kemper
Senior onderzoeker

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Achtergrond	9
3	Instrumenten	11
4	Uitbesteden of zelf doen	15
5	Diagnose	19
6	Niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers)	21
7	Participatie/Re-integratie doelstelling	23
8	Work First	25
9	Vraaggestuurde re-integratie	29
10	Stellingen	33

1 Inleiding

De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) publiceert tweejaarlijks een brede analyse van de re-integratiemarkt. Deze analyse is gebaseerd op RWI-onderzoek met een grotendeels kwalitatief karakter. Sinds 2006 is de kwantitatieve informatievraag gebundeld in één overkoepelende *Omnibusenquête* onder alle 330 hoofden van (inter)gemeentelijke sociale diensten. De reden van de bundeling is om de belasting voor gemeenten te minimaliseren. De enquêtes van 2006 en 2008 zijn uitgevoerd door Research voor Beleid. De Omnibusenquête 2008 heeft een respons van 55,9% opgeleverd (N=195). Voor een enquête onder sociale diensten is dat een uitzonderlijk goed resultaat. De uitkomsten vormen een betrouwbare en rijke bron van informatie over de stand van zaken op de re-integratiemarkt.

De RWI heeft de belangrijkste resultaten kernachtig verwerkt in de Re-integratiemarktanalyse 2008. De enquêtegegevens zijn vooral gebruikt om een landelijk beeld te schetsen van een aantal belangrijke thema's als achtergrond voor de inhoudelijke analyse en beschouwing door de RWI. De consequentie daarvan is dat een belangrijk deel van de informatie on(der)benut is gebleven. Dit document vat alle uitkomsten van de enquête samen en is daarmee te lezen als een addendum bij de Re-integratiemarktanalyse 2008. Ook zijn de uitkomsten te gebruiken als overzicht en naslagwerk bij de internetapplicatie Omnibusenquête.

Werkwijze

De doelgroep bestond uit alle hoofden/directeuren van (inter)gemeentelijke diensten Sociale Zaken in Nederland. Deze doelgroep is in de praktijk het best geïnformeerd over de hele breedte van de onderwerpen, en heeft kennis van zowel beleid als uitvoering. De vragenlijst bestaat uit 45 vragen, grotendeels meerkeuze. Inhoudelijk is de Omnibusenquête deels te beschouwen als een herhalingsmeting ten opzichte van de meting eind 2006. Een ander deel van de onderwerpen is sindsdien minder relevant geworden en wordt vervangen.

Net als in 2006 is gekozen voor ondervraging via internet, voorafgegaan door een schriftelijk verzoek om deelname. Twee weken later is een rappelbrief verstuurd, waaraan een schriftelijke versie van de vragenlijst is toegevoegd. Respondenten die een schriftelijke vragenlijst prefereren boven een webenquête, zijn zo toch in het onderzoek betrokken. Tot slot zijn niet reagerende sociale diensten telefonisch nogmaals aangespoord de vragen te beantwoorden.

Een belangrijke consequentie van de werkwijze is dat de eenheid van analyse de (gemeentelijke dan wel intergemeentelijke) sociale dienst is, en niet de gemeente. De aantallen in dit rapport slaan dan ook op aantallen sociale diensten. Achteraf is een weging uitgevoerd naar inwonertal om te kijken of kleine en grote gemeenten de enquête even vaak hebben ingevuld, en te corrigeren voor een eventuele vertekening. Die vertekening bleek er niet te zijn. De 195 ingevulde enquêtes zijn met andere woorden (zeer) representatief voor *alle* sociale diensten in Nederland. Daarop is besloten (net als bij de vorige Omnibusenquête) de ongewogen antwoorden te rapporteren.

Leeswijzer

De hoofdstukindeling van dit rapport weerspiegelt de achtereenvolgende onderwerpen in de Omnibusenquête 2008. De nummers van de tabellen komen overeen met de vraagnummers in de enquête.

Hoofdstukindeling van dit rapport	Vraagnummers enquête
2 Achtergrond	1
3 Instrumenten	2 – 8
4 Uitbesteden of Zelf doen	9 – 16
5 Diagnose	17 – 20
6 Niet-uitkeringsgerechtigden (Nuggers)	21 – 24
7 Participatie/Re-integratie doelstelling	25 – 26
8 Work First	27 – 32
9 Vraaggestuurde Re-integratie	33 – 37
10 Stellingen	38 – 41

Een belangrijke opmerking vooraf is dat de enquête is afgenomen in het najaar van 2008. De economische crisis was toen nog niet aan de orde. De uitkomsten moeten ook in die context worden beschouwd.

2 Achtergrond

Enquêtevragen

1 Maakt uw gemeente deel uit van een intergemeentelijke sociale dienst?

In het eerste hoofdstuk is gemeld dat de 195 deelnemende sociale diensten qua grootteklasse een goede afspiegeling vormen van *alle* sociale diensten in Nederland. De exacte verdeling is hieronder weergegeven. Bij samenwerkingsverbanden zijn de inwonertallen van alle samenwerkende gemeenten opgeteld.

Achtergrond Verdeling van de respons naar inwonertal

	Aantal	%
tot 10.000	12	6
10-20.000	37	19
20-50.000	92	47
50-100.000	31	16
100.000+	23	12
Totaal	195	100%

Een belangrijk onderscheid in de analyse is dat tussen gemeentelijke en intergemeentelijke sociale diensten. Alle cijfers hebben betrekking op sociale diensten, hetgeen niet één op één loopt met. In de praktijk loopt het aantal sociale diensten (net als het aantal gemeenten) gaandeweg terug. Redenen daarvan zijn dat gemeenten fuseren, of dat zij besluiten een gezamenlijke sociale dienst te gaan delen. Daarbij is het de vraag of er alleen een gedeelde locatie is, of ook een gekoppelde administratie. Dit kan een geleidelijk proces zijn.

Om recht te doen aan de lokale werkelijkheid hebben we (net als in 2006) samenwerkende gemeenten de mogelijkheid geboden de vragen namens één, enkele of alle samenwerkende gemeenten in te vullen. Uiteindelijk heeft één respondent ervoor gekozen de vragen alleen namens één van de samenwerkende gemeente in te vullen. Dertig anderen hebben de vragen ingevuld namens alle gemeenten in het samenwerkingsverband.

Vraag 1 Maakt uw gemeente deel uit van een intergemeentelijke sociale dienst?

	Aantal	%
Nee. De gemeente valt niet onder een samenwerkingsverband	164	84%
Ja. Ik vul de enquête in namens één van de samenwerkende gemeenten	1	1%
Ja. Ik vul de enquête in namens een aantal gemeenten, namelijk...	30	15%
Totaal	195	100%

3 Instrumenten

Enquêtevragen

- 2 Wat zijn de meest voorkomende instrumenten die u inzet voor cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen (het zittend bestand)?
- 3 Wat zijn de meest voorkomende instrumenten die u inzet voor cliënten die korter dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen (de nieuwe instroom)?
- 4 Welk deel van uw totale bestand zal naar uw inschatting nooit meer uitstromen naar betaald werk?
- 5 Bij welk deel van de re-integratietrajecten is in 2007 een persoonsgebonden budget ingezet?
- 6 Welke groep(en) cliënten komen in uw gemeente in aanmerking voor een persoonsgebonden budget?
- 7 Welk deel van alle re-integratietrajecten bevat een scholingscomponent?
- 8 Hoe heeft de inkoop van scholing (ten bate van re-integratie) zich in de afgelopen twee jaar in de gemeente ontwikkeld?

Gesubsidieerde arbeid is in 57% van de gemeenten ingezet voor cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen. Daarmee is niet gezegd dat dit ook het meest toegepaste instrument is, wel dat dit het instrument is dat *in de meeste gemeenten* is ingezet. Ten opzichte van de vorige meting is dit een stijging van 12 procentpunt. Bij de nieuwe instroom is de inzet van gesubsidieerde arbeid en loonkostensubsidies min of meer constant gebleven. Voor deze groep wordt dit instrument ingezet in een veel kleiner deel van de gemeenten (22%).

Andere veel toegepaste instrumenten voor het zittend bestand zijn integrale trajecten en sociale activering/vrijwilligerswerk. De inzet van Work First voor het zittend bestand lijkt iets af te nemen (van 24% naar 16%), terwijl dit voor de nieuwe instroom constant blijft: Twee op de drie gemeenten kent voor die groep een Work First-aanpak. Voor de nieuwe instroom is directe bemiddeling en jobhunting vaak toegepast. Bovendien is sprake van een stijging (van 66% naar 75%).

Vraag 2 Wat zijn de meest voorkomende instrumenten die u inzet voor cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen (het zittend bestand)? *Meer antwoorden mogelijk*

	2008	%	2007	%
Integrale re-integratietrajecten	87	45%	69	48%
Gesubsidieerde arbeid/loonkostensubsidie	111	57%	65	45%
Werkervaringsplaatsen	46	24%	32	22%
Leerwerktrajecten	36	18%	24	17%
Directe bemiddeling/jobhunting	42	22%	17	12%
Beroepsoriëntatie en beroepskeuze	4	2%	4	3%
Work First	32	16%	35	24%
Sociale Activering/Vrijwilligerswerk	83	43%	70	49%
Zorgtrajecten/hulpverlening	49	25%	30	21%
Scholing/cursus	28	14%	25	17%
Training motivatie/ sociale vaardigheden etc	27	14%	16	11%
Sollicitatiecursus	4	2%	1	1%
Anders, namelijk:	13	7%	13	9%
weet niet/geen mening	1	1%	0	0%
Totaal	195	100%	143	100%

Vraag 3 Wat zijn de meest voorkomende instrumenten die u inzet voor cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen (de nieuwe instroom)? *Meer antwoorden mogelijk*

	2008	%	2007	%
Integrale re-integratietrajecten	58	30%	49	34%
Gesubsidieerde arbeid/loonkostensubsidie	42	22%	34	24%
Werkervaringsplaatsen	28	14%	19	13%
Leerwerktrajecten	22	11%	17	12%
Directe bemiddeling/jobhunting	146	75%	95	66%
Beroepsoriëntatie en beroepskeuze	7	4%	9	6%
Work First	130	67%	95	66%
Sociale Activering/Vrijwilligerswerk	6	3%	9	6%
Zorgtrajecten/hulpverlening	9	5%	4	3%
Scholing/cursus	41	21%	22	15%
Training motivatie/sociale vaardigheden etc.	27	14%	12	8%
Sollicitatiecursus	17	9%	15	10%
Anders, namelijk:	14	7%	9	6%
weet niet/geen mening	2	1%	0	0%
Totaal	195	100%	143	100%

Aan de hoofden van sociale diensten is gevraagd naar het deel, waarvan zij werk ook op de langere termijn geen haalbare kaart achten. Deze inschatting is nauwelijks veranderd. Wel is het goed op te merken dat de enquête is afgenomen in het najaar van 2008, voorafgaand aan de economische crisis.

Vraag 4 Hoeveel procent van uw totale bestand zal naar uw inschatting nooit meer uistromen naar betaald werk?

	2008	%	2007	%
0-9%	5	3%	2	1%
10-24%	32	16%	28	19%
25-49%	102	52%	67	46%
50-74%	50	26%	44	30%
75-100%	5	3%	4	3%
weet niet/geen mening	1	1%	1	1%
Totaal	195	100%	146	100%

De toepassing van het persoonsgebonden budget is vooralsnog gering. De grote meerderheid van de gemeenten (70%) kent de mogelijkheid niet. In nog eens 11% bestaat de mogelijkheid wel, maar is er geen gebruik van gemaakt. Inzet bij meer dan tien procent van de trajecten komt nergens voor.

Vraag 5 Bij welk deel van de re-integratietrajecten is in 2007 een persoonsgebonden budget ingezet?

	Aantal	%
Niet ingezet, de mogelijkheid bestaat in onze gemeente (nog) niet	136	70%
Niet ingezet, de mogelijkheid bestaat in onze gemeente wel	22	11%
Minder dan 5%	32	16%
5-10%	2	1%
Meer dan 10%	0	0%
weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	195	100%

Aan sociale diensten die de mogelijkheid van een PGB kennen is gevraagd naar selectiecriteria. Die blijken er in een derde van de gevallen niet te zijn. Een ongeveer even grote groep kijkt naar 'zachte' eigenschappen van de cliënt, zoals motivatie, zelfbeeld en sociale vaardigheden.

Vraag 6 Welke groep(en) cliënten komen in uw gemeente in aanmerking voor een persoonsgebonden re-integratiebudget?

	Aantal	%
Relatief kansrijke cliënten (vergelijkbaar met fase 1)	7	13%
Niet direct bemiddelbare cliënten (vergelijkbaar met fase 2, (Vooralsnog) niet bemiddelbare cliënten (vergelijkbaar met fase 4)	5	9%
Alleen cliënten met voldoende motivatie, sociale vaardigheden, zelfbeeld etc.	19	34%
Alleen cliënten voor wie geen passend regulier traject beschikbaar is	6	11%
Geen specifieke voorwaarden	20	36%
Andere voorwaarde(n), namelijk: weet niet/geen mening	6	11%
	1	2%
Totaal	56	100%

Veel trajecten kennen een scholingscomponent. Bij 32% van de sociale diensten kent meer dan een kwart van de trajecten een scholingsbestanddeel. Opvallend is dat 38% van de respondenten zegt meer scholing aan te bieden dan twee jaar geleden. Twee jaar geleden zei 18% dat. De sociale diensten constateren daarmee een duidelijke stijgende trend.

Vraag 7 Welk deel van alle re-integratietrajecten bevat een scholingscomponent?

	Aantal	%
1-5%	13	7%
6-10%	38	19%
11-25%	71	36%
Meer dan 25%	62	32%
weet niet/geen mening	11	6%
Totaal	195	100%

Vraag 8 Hoe heeft de inkoop van scholing (ten bate van re-integratie) zich in de afgelopen twee jaar in de gemeente ontwikkeld?

	2008	%	2006	%
Meer scholing dan twee jaar geleden	75	38%	39	18%
Even veel scholing / geen duidelijke trend	80	41%	79	37%
Minder scholing dan twee jaar geleden	24	12%	62	29%
weet niet/geen mening	16	8%	31	15%
Totaal	195	100%	211	100%

4 Uitbesteden of zelf doen

Enquêtevragen

- 9 Welk deel van het werkdeel besteedt uw gemeente naar verwachting in 2008 aan re-integratie in eigen beheer, externe partijen en aan de gemeente gelieerde organisaties?
- 10 Wat zijn voor u de belangrijkste argumenten om (een deel van de) re-integratie in eigen beheer uit te voeren?
- 11 Als u opdrachten uitzet bij aan de gemeente gelieerde instellingen, om wat voor soort instellingen gaat het dan?
- 12 Wat zijn voor u de belangrijkste argumenten om (een deel van de) re-integratie wel op de private re-integratiemarkt uit te besteden?
- 13 Voldoet het op de private markt uitbesteden in de praktijk aan de verwachtingen?
- 14 Wat zijn de belangrijkste knelpunten bij het inkopen van goede re-integratie?
- 15 Vindt u dat de re-integratiebedrijven waarmee u zaken doet voldoende initiatieven ondernemen gericht op innovatie?
- 16 Welke initiatieven ondernemen deze re-integratiebedrijven gericht op innovatie?

Sinds het afschaffen van de aan- en uitbestedingsregels kunnen gemeenten zelf beslissen of ze de re-integratietrajecten in eigen beheer uitvoeren of deze uitbesteden aan re-integratiebedrijven en/of aan de gemeente gelieerde organisaties. Daarnaast kunnen gemeenten samenwerking zoeken met andere partijen, bijvoorbeeld het Werkbedrijf in een werkgeversbenadering.

Dit roept de vraag op waar gemeenten het evenwicht leggen tussen zelf doen en uitbesteden. Om deze reden is aan elke sociale dienst gevraagd welk deel van het werkdeel zij besteden aan re-integratie in eigen beheer, door externe partijen en door aan de gemeente gelieerde instellingen. De gemiddelde beantwoording van deze vraag (dus ongeacht de grootte van gemeenten) is weergegeven in de onderstaande tabel.

Vraag 9 Welk deel van het Werkdeel besteedt uw gemeente naar verwachting in 2008 aan respectievelijk re-integratie...

.. in eigen beheer	27,7%
.. door externe partijen	22,0%
.. door aan de gemeente gelieerde organisaties	50,3%
Totaal (N=188)	100,0%

Aan gelieerde organisaties blijken gemeenten ongeveer de helft van het Werkdeel te besteden. Re-integratie in eigen beheer komt iets vaker voor van uitbesteding. De vraag is om welke organisaties het hier gaat. Daarover is een vraag opgenomen. De meest genoemde gelieerde instellingen zijn de WSW-organisatie (90%), hulpverlenende instanties (45%), CWI (34%) en de voormalige WIW/ID-organisatie (27%).

Bij de keuze voor zelf doen zijn 'betere resultaten' voor de meeste gemeenten het doorslaggevende argument. Zes op de tien gemeenten noemt dit, tegenover 38% in 2006.

Deze overtuiging heeft daarmee sinds de vorige meting aan kracht gewonnen. Een andere bepalende factor, genoemd door 36% van de respondenten, is dat de gemeente meer kennis heeft van de doelgroep (2006: 32%). Naast argumenten om re-integratie zelf ter hand te nemen kunnen gemeenten ook redenen hebben voor uitbesteding. De grotere expertise van het externe bureau is de meest genoemde reden (60%), op de voet gevolgd door capaciteitsgebrek binnen de gemeente (59%).

Vraag 10 Wat zijn voor u de belangrijkste argumenten om (een deel van de) re-integratie in eigen beheer uit te voeren? U kunt maximaal twee antwoorden aangeven.

	2008	%	2007	%
Politieke keuze van de gemeenteraad/wethouder	18	11%	30	25%
Expertise/kennis doelgroep is beter	58	36%	38	32%
Trajecten kunnen sneller starten	24	15%	8	7%
Goedkoper	16	10%	9	8%
Betere resultaten (voor de betreffende doelgroepen)	96	60%	45	38%
Re-integratiebedrijven hebben geen aanbod voor deze groep	1	1%	10	8%
We kunnen dan sneller/beter inspelen op nieuwe vragen	35	22%	14	12%
Experimenteren/methodiekontwikkeling is makkelijker	26	16%	22	18%
We hadden toch al de gemeentelijke infrastructuur	6	4%	16	13%
Anders, namelijk:	19	12%	14	12%
weet niet/geen mening	2	1%	4	3%
Totaal	161	100%	120	100%

Vraag 11 Als u opdrachten uitzet bij aan de gemeente gelieerde of publieke instellingen, om wat voor soort instellingen gaat het dan? *Meerdere antwoorden mogelijk.*

	2008	%	2007	%
De (voormalige) WIW/ID organisatie	40	27%	54	47%
Hulpverlenende instanties (bijv. schuldhulp)	65	45%	57	49%
CWI (bijvoorbeeld in een werkgeversbenadering)	50	34%	23	20%
Samenwerkingsverband van sociale diensten	4	3%	4	3%
Samenwerkingsverband van verschillende soorten organisaties	12	8%	4	3%
De WSW-organisatie	132	90%	106	91%
Anders, namelijk:	12	8%	14	12%
Totaal	146	100%	116	100%

Vraag 12 Wat zijn voor u de belangrijkste argumenten om (een deel van de) re-integratie wel op de private re-integratiemarkt uit te besteden? *Maximaal twee antwoorden aangeven.*

	2008	%	2007	%
Politieke keuze van de gemeenteraad/wethouder	10	5%	8	6%
Zij hebben expertise	110	60%	61	44%
Trajecten kunnen sneller starten	3	2%	10	7%
Goedkoper	1	1%	3	2%
Beter resultaat (voor de betreffende doelgroep)	33	18%	14	10%
Omdat we geen capaciteit hebben om alles zelf te doen	108	59%	80	57%
Omdat we geen eigen infrastructuur willen (opbouwen)	11	6%	7	5%
Zakelijker	10	5%	21	15%
Flexibeler (je kunt er makkelijker vanaf)	32	18%	16	11%
Dit zijn we nu eenmaal gewend, omdat dit voorheen verplicht	6	3%	13	9%
Anders, namelijk:	10	5%	13	9%
Weet niet/ geen mening	0	0%	5	4%
Totaal	182	100%	140	100%

Uitbesteden voldoet vaker wel dan niet aan de verwachtingen. Sinds de vorige meting is in dit beeld weinig veranderd. In beide metingen geeft een grote groep te kennen, dat zij hun de verwachtingen deels wel en deels niet zien gerealiseerd.

Vraag 13 Voldoet het op de private re-integratiemarkt uitbesteden in de praktijk aan de verwachtingen?

	2008	%	2007	%
Over het algemeen wel	65	36%	49	35%
Deels wel/deels niet	88	48%	62	44%
Eigenlijk onvoldoende	29	16%	26	19%
Weet niet/ geen mening	0	0%	3	2%
Totaal	182	100%	140	100%

Het meest genoemde knelpunt bij het inkopen van re-integratie is volgens de sociale diensten dat de kwaliteit van de re-integratiebedrijven soms tekort schiet (52%). Voor trajectbewaking geldt volgens een iets kleinere groep (30%) hetzelfde.

Vraag 14 Wat zijn de belangrijkste knelpunten bij het inkopen van goede re-integratie? *U kunt maximaal drie antwoorden aangeven.*

	Aantal	%
De kwaliteit van de RIB's schiet soms tekort	95	52%
Het aanbod van RIB's is onvoldoende divers, innovatief, etc.	57	31%
De re-integratiemarkt is onvoldoende transparant	31	17%
Er is gewoon te weinig werk om de cliënten op te kunnen plaa	18	10%
Onze organisatie is nog onvoldoende op orde om goed te kunne	6	3%
We weten nog niet zo goed hoe we de opdrachtgeversrol goed m	5	3%
We hebben onvoldoende kennis over de effectiviteit om goede	19	10%
Kennis en vaardigheden van onze consultants is nog voor verb	29	16%
Caseload van onze consultants is te groot	11	6%
Trajectbewaking schiet nog tekort	55	30%
We zijn te weinig kritisch op de trajecten die we in eigen b	1	1%
Er doen zich geen belemmeringen voor	18	10%
Anders, namelijk:	30	16%
weet niet/geen mening	4	2%
Totaal	182	100%

Ongeveer de helft van de respondenten is ontevreden over de inspanningen van re-integratiebedrijven op het gebied van innovatie. Tijdens de vorige meting was dit beeld hetzelfde. Een kleinere groep (37%) is wel tevreden. De rest kan het niet beoordelen.

Vraag 15 Vindt u dat de re-integratiebedrijven waarmee u zaken doet voldoende initiatieven ondernemen gericht op innovatie?

	2008	%	2007	%
Ja, (vrijwel) alle bedrijven zijn voldoende gericht op innovatie	15	8%	9	6%
Ja, de meeste bedrijven zijn voldoende gericht op innovatie	52	29%	43	29%
Nee, slechts een minderheid is voldoende gericht op innovatie	82	45%	59	40%
Nee, (vrijwel) geen enkel bedrijf is voldoende gericht op in	9	5%	18	12%
weet niet/geen mening	24	13%	17	12%
Totaal	182	100%	146	100%

Aanvullend is gevraagd welke initiatieven RIB's ondernemen. Productontwikkeling is het meest genoemd. Ook het afstemmen van de aanpak op de doelgroep komt volgens de respondenten voor, zei het minder vaak dan tijdens de vorige meting.

Vraag 16 Welke initiatieven ondernemen deze re-integratiebedrijven gericht op innovatie?

Meerdere antwoorden mogelijk.

	2008	%	2007	%
Nieuwe producten of methoden ontwikkelen	93	62%	69	62%
Detachering / payroll constructies	58	39%	<i>(in 2007 niet gevraagd)</i>	
Aanpak afstemmen op doelgroep(en)	73	49%	65	59%
Samenwerkingsvormen	54	36%	14	13%
Anders, namelijk:	7	5%	5	5%
weet niet/geen mening	5	3%	6	5%
Totaal	149	100%	111	100%

5 Diagnose

Enquêtevragen

17 Wie voert de diagnose in de meeste gevallen uit?

18 Maakt de gemeentelijke klantmanager re-integratie gebruik van diagnose-instrumenten?

19 Kunt u de naam noemen van het meest gebruikte instrument en het bureau van wie u het instrument betreft?

20 Hoe beoordeelt u de kwaliteit van het meest gebruikte instrument?

Een belangrijke vraag bij de re-integratie is wie welk traject op welk moment krijgt aangeboden. Deze vraag houdt verband met de diagnose van cliënten. In de meeste gevallen (72%) is de gemeente zelf bij de diagnose van cliënten betrokken, al dan niet bijgestaan door het CWI (inmiddels UWV Werkbedrijf) of een extern bureau.

Vraag 17 Wie voert de diagnose in de meeste gevallen uit? Meerdere antwoorden mogelijk.

	Aantal	%
De gemeente zelf	141	72%
CWI	62	32%
Een re-integratiebedrijf, als afzonderlijk instrument	60	31%
Een re-integratiebedrijf, als onderdeel van een traject	75	38%
Een testcentrum/ psychologisch onderzoeksbureau	42	22%
Een welzijnsorganisatie	2	1%
Anders, namelijk:	16	8%
weet niet/geen mening	1	1%
Totaal	195	100%

Meer dan de helft van de sociale diensten maakt bij het stellen van de diagnose gebruik van een al dan niet zelf ontwikkeld instrument. De meeste instrumenten zijn extern ontwikkeld. Over de kwaliteit van de instrumenten zijn de meeste respondenten goed te spreken.

Vraag 18 Maakt de gemeentelijke klantmanager re-integratie gebruik van diagnose-instrumenten? (Het gaat hier niet om extern uitgevoerde diagnoses.)

	Aantal	%
Ja, met name instrumenten die de gemeente zelf heeft ontwikkeld	42	22%
Ja, met name instrumenten ontwikkeld door een extern bureau	60	31%
Nee	73	37%
Anders, namelijk:	16	8%
weet niet/geen mening	4	2%
Totaal	195	100%

Vraag 20 Hoe beoordeelt u de kwaliteit van het meest gebruikte diagnose-instrument?

	Aantal	%
Zeer goed	3	3%
Goed	68	67%
Neutraal	24	24%
Onvoldoende	2	2%
Ruim onvoldoende	1	1%
weet niet/geen mening	3	3%
Totaal	101	100%

6 Niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers)

Enquêtevragen

21 Heeft uw gemeente (werk)afspraken gemaakt met het CWI over dienstverlening aan een doorverwijzing van niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden naar uw gemeente?

22 Welk deel van het re-integratiebudget is in 2007 besteed aan ondersteuning van nuggers?

23 Hoe zou u het gemeentelijk beleid ten aanzien van nuggers willen typeren?

24 Heeft uw gemeenten aparte projecten geïnitieerd ten aanzien van nuggers?

Bijna driekwart van de sociale diensten heeft met het CWI (inmiddels UWV Werkbedrijf) afspraken gemaakt over niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden (kortweg nuggers). Van de sociale diensten kent 21% zulke afspraken niet.

Vraag 21 Heeft uw gemeente (werk)afspraken gemaakt met het CWI over dienstverlening aan- en doorverwijzing van niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden naar uw gemeente?

	Aantal	%
Ja	141	73%
Nee	41	21%
weet niet/geen mening	12	6%
Totaal	194	100%

In de enquête is gevraagd naar de bestedingen aan nuggers. Driekwart van de gemeenten besteedt vijf procent van het Werkdeel of minder aan ondersteuning van deze doelgroep. Een even grote groep typeert het beleid als afwachtend en terughoudend. In vier op de vijf sociale diensten zijn geen aparte projecten voor nuggers opgestart.

Vraag 22 Welk deel van het re-integratiebudget is in 2007 besteed aan ondersteuning van niet-uitkeringsgerechtigden?

	Aantal	%
0%	20	10%
1-5%	128	66%
6-10%	23	12%
11-20%	3	2%
Meer dan 30%	2	1%
weet niet/geen mening	19	10%
Totaal	195	100%

Vraag 23 Hoe zou u het gemeentelijk beleid ten aanzien van nuggers willen typeren?

	Aantal	%
Afwachtend en terughoudend, alleen wanneer ze zich melden worden ze ondersteund	148	76%
Actief, we zoeken ze op of roepen ze op zich te melden	26	13%
Geen specifieke beleidslijn	20	10%
weet niet/geen mening	1	1%
Totaal	195	100%

Vraag 24 Heeft uw gemeente aparte projecten geïnitieerd ten aanzien van niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden?

	Aantal	%
Ja	33	19%
Nee	142	81%
Totaal	175	100%

7 Participatie/Re-integratie doelstelling

Enquêtevragen

25 Wat zijn de belangrijkste participatie-instrumenten, die u inzet voor de groep bijstandsccliënten, waarvoor op langere termijn een reguliere baan geen haalbare kaart is?

26 Waar koopt uw gemeente trajecten in gericht op sociale activering?

De meest ingezette instrumenten voor moeilijk te re-integreren groepen zijn sociale activering/vrijwilligerswerk (87%) en zorgtrajecten/hulpverlening (64%). Ook gesubsidieerde arbeid komt met enige regelmaat voor (31%). De op sociale activering gerichte trajecten worden bij verschillende organisaties ingekocht. Uitbesteding aan private bedrijven komt met 56% het meeste voor.

Vraag 25 Wat zijn de belangrijkste participatie-instrumenten, die u inzet voor de groep bijstandsccliënten, waarvoor op langere termijn een reguliere baan geen haalbare kaart is?

	Aantal	%
Integrale re-integratietrajecten	15	8%
Gesubsidieerde arbeid/loonkostensubsidie	61	31%
Werkervaringsplaatsen	22	11%
Leerwerktrajecten	5	3%
Beroepsoriëntatie en beroepskeuze	2	1%
Work First	8	4%
Sociale Activering/Vrijwilligerswerk	169	87%
Zorgtrajecten/hulpverlening (bv. schuldhulp, psychologische hulp)	125	64%
Scholing/cursus	16	8%
Motivatietraining of training sociale vaardigheden/werknemer	29	15%
Geen instrumenten	1	1%
Anders, namelijk:	19	10%
weet niet/geen mening	1	1%
Totaal	195	100%

Vraag 26 Waar koopt uw gemeente trajecten in gericht op sociale activering?

Meerdere antwoorden mogelijk.

	Aantal	%
Bij welzijnsinstellingen	69	36%
Bij private (re-integratie)bedrijven	109	56%
Bij aan de gemeente gelieerde instellingen	78	40%
Niet van toepassing, dit kopen we niet in	19	10%
Anders, namelijk:	20	10%
weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	193	100%

8 Work First

Enquêtevragen

- 27 Kent uw gemeente een (of meer) Work First-variant(en)?
- 28 Voor welke doelgroep wordt een Work First-aanpak ingezet?
- 29 Welk deel van het Werkdeel besteedt uw gemeente aan Work First?
- 30 Wat is volgens u het belangrijkste werkzame element in Work First?
- 31 Welk deel van de nieuwe instroom, dat een Work First-traject krijgt aangeboden, ziet volgen u (naar schatting) af van het aanvragen van een uitkering als gevolg van de verplichting deel te nemen aan werkactiviteiten?
- 32 Heeft uw gemeente onderzoek verricht (of laten verrichten) naar de motieven van afhakers en de eventuele vervolgstappen die afhakers zetten (uitzendwerk, leven van partner/ouders, lenen etc.)?

Vrijwel elke gemeente kent een eigen Work First-aanpak. Het meest voorkomend (44%) is de aanpak waarbij cliënten werken met behoud van uitkering. Daartegenover staat een groep varianten (17%) waarbij de cliënt in ruil voor de werkactiviteiten in dienst komt van de gemeente, van een re-integratiebedrijf of van een particuliere werkgever. Combinaties van deze beiden benaderingen (29%) komen ook voor. Tien procent van de sociale diensten kent geen Work First.

Vraag 27 Kent uw gemeente een (of meer) Work First-variant(en)?

	Aantal	%
Ja, cliënten werken met behoud van uitkering	85	44%
Ja, cliënten ontvangen loon voor het werk	33	17%
Ja, zowel behoud van uitkering als loon komen voor	57	29%
Nee	19	10%
weet niet/geen mening	1	1%
Totaal	195	100%

De doelgroep voor Work First varieert sterk. Een deel van de gemeenten zien Work First vooral als laatste zetje op weg naar werk, terwijl andere gemeenten de aanpak vooral effectief vinden voor de moeilijk bemiddelbare groepen. Ook wat betreft bestedingen uit het Werkdeel aan Work First is er in de beantwoording weinig uniformiteit te ontdekken. Een en ander is afhankelijk van de specifieke aanpak.

Vraag 28 Voor welke doelgroep wordt een Work First-aanpak ingezet? Meerdere antwoorden mogelijk.

	Aantal	%
Alle nieuwe aanmeldingen voor de WWB	47	27%
Een deel van de nieuwe aanmeldingen voor de WWB	121	69%
Alle cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen	11	6%
Een deel van de cliënten die langer dan een jaar een WWB-uitkering ontvangen	81	46%
Jongeren	52	30%
weet niet/geen mening	2	1%
Totaal	175	100%

Vraag 29 Welk deel van het Werkdeel besteedt uw gemeenten aan Work First?

	Aantal	%
0-5%	22	13%
6-10%	37	21%
11-20%	47	27%
21-40%	25	14%
41-60%	14	8%
61-80%	2	1%
Meer dan 80%	0	0%
weet niet/geen mening	28	16%
Totaal	175	100%

Gevraagd naar het meest werkzame element in de aanpak zeggen veel gemeenten (59%) dat zij cliënten geen kans willen geven achterover te leunen. Ook de negatieve prikkel in de aanpak is volgens 46% van de geïnterviewden effectief. Die prikkel komt er kort gezegd op neer dat iemand alles in het werk zal stellen (door 'eenvoudig' werk te accepteren, te lenen etc.) om niet in de bijstand in te stromen. Een ander regelmatig genoemd argument (38%) is dat de cliënten door de werkzaamheden fundamentele werknemersvaardigheden opdoen, zoals het werken voor een baas, op tijd komen, sociale hygiëne etc.

Vraag 30 Wat is volgens u het belangrijkste werkzame element in Work First? U kunt maximaal twee antwoorden geven.

	Aantal	%
Preventie (negatieve prikkel)	81	46%
Diagnose	46	26%
Actief houden/ niet achterover laten leunen van cliënten	104	59%
Bijleren van vakinhoudelijke kennis en vaardigheden	3	2%
Bijleren basale werknemersvaardigheden (op tijd komen, orders opvolgen etc.)	66	38%
Bijleren vaardigheden gericht op vinden van werk (sollicitatievaardigheden etc.)	11	6%
Bevorderen zelfvertrouwen, arbeidsmotivatie, etc.	23	13%
Anders, namelijk:	7	4%
Totaal	175	100%

Over de sterkte van de negatieve prikkel zijn de meningen verdeeld. Eén op de drie respondenten is van mening dat hooguit vijf procent van de werknemers van een uitkeringsaanvraag afziet door de verplichtende werkactiviteiten. Daartegenover staat 24% van de respondenten, die van mening is dat het preventief effect opgaat voor meer dan tien procent van de (potentiële) nieuwe instroom.

Vraag 31 Welk deel van de nieuwe instroom, dat een Work First traject krijgt aangeboden, ziet volgens u (naar schatting) af van het aanvragen van een uitkering als gevolg van de verplichting deel te nemen aan werkactiviteiten?

	Aantal	%
0%	4	2%
1-5%	51	31%
6-10%	41	25%
11-20%	17	10%
21-30%	11	7%
Meer dan 30%	11	7%
weet niet/geen mening	30	18%
Totaal	165	100%

Als het preventief effect optreedt, is een belangrijke vraag hoe de 'afhakkers' in hun levensonderhoud voorzien indien zij geen beroep doen op de bijstand. Bij 11% van de sociale diensten heeft deze vraag geleid tot onderzoek naar afhakers.

Vraag 32 Heeft uw gemeente onderzoek verricht (of laten verrichten) naar de motieven van afhakers en de eventuele vervolgstappen die afhakers zetten (uitzendwerk, leven van partner of ouders, lenen etc.)?

	Aantal	%
Ja	20	11%
Nee	150	86%
weet niet/geen mening	5	3%
Totaal	175	100%

9 Vraaggestuurde re-integratie

Enquêtevragen

33 Kunt u aangeven of de volgende situatie op dit moment op uw gemeente van toepassing is?

- a) Wij stellen bij (bepaalde) contracten de eis dat re-integratiebedrijven beschikken over een netwerk van werkgevers
- b) Als mensen alleen (nog) moeite hebben met het vinden van werk zetten we jobhunting of intensieve bemiddeling in
- c) Er is een werkgeversbenadering, waarin actief contacten worden gelegd met werkgevers
- d) We hebben een project met vraaggerichte re-integratie, waarin trajectdeelnemers via scholing of werkervaring kwalificaties opdoen voor specifieke functies
- e) We zorgen op andere manieren dat trajecten aansluiten bij de vraag op de arbeidsmarkt.

34 Op welke taken richt uw werkgeversbenadering zich?

35 Welke partners nemen deel aan de werkgeversbenadering?

36 Kunt u aangeven of de werkgeversbenadering al tot concrete resultaten geleid heeft?

37 Kunt u de twee meest recente vraaggerichte projecten noemen?

Steeds meer gemeenten zijn ervan overtuigd dat de sleutel tot succesvolle re-integratie niet alleen is gelegen in het beter toerusten van cliënten op de arbeidsmarkt en het verbeteren van de eigen organisatie. Om duurzame uitstroom te bereiken is het noodzakelijk werkgevers actief bij de re-integratie te betrekken. Dit kan op allerlei manieren gebeuren. In de praktijk blijken de meeste gemeenten een aantal van die manieren actief toe te passen: door van re-integratiebedrijven een netwerk van werkgevers te verwachten (65%), door jobhunting in te zetten (87%), door een werkgeversbenadering op te zetten (81%) en door specifieke projecten op te zetten gericht op vraaggerichte re-integratie (56%).

Vraag 33 Kunt u aangeven of de volgende situatie op dit moment op uw gemeente van toepassing is?

	Aantal	%
Wij stellen bij (contracten) de eis dat re-integratiebedrijven beschikken over een netwerk van werkgevers	127	65%
Als mensen alleen (nog) moeite hebben met het vinden van werken zetten we jobhunting of intensieve bemiddeling in.	169	87%
Er is een werkgeversbenadering, waarin actief contacten worden gelegd met werkgevers	157	81%
We hebben een project met vraaggerichte re-integratie	109	56%
We zorgen op andere manieren dat trajecten aansluiten op de arbeidsmarkt	81	43%
Totaal	194	100%

Meer dan vier op de vijf sociale diensten kent een werkgeversbenadering. Een dergelijke aanpak blijkt zich op verschillende taken en functies te kunnen richten. Het aanbieden van loonkostensubsidies en proefplaatsingen is de meest breed gedeelde (86%) daarvan. Ook acquisitie van vacatures komt in de meeste benaderingen (79%) voor. Andere veelgenoemde taken zijn coördinatie van diensten van de ketenpartners (64%), het werven van kandidaten voor specifieke vacatures (55%) en het ontwikkelen van een regionaal arbeidsmarktbeleid (45%).

Vraag 34 Uw gemeente neemt deel aan een werkgeversbenadering. Op welke taken/functies richt de aanpak zich? Meerdere antwoorden mogelijk.

	Aantal	%
Coördinatie/afstemming van gemeentelijke diensten aan werkgevers	51	32%
Coördinatie/afstemming diensten SUWI-partners	100	64%
Acquisitie vacatures/plaatsingsmogelijkheden voor onze doelgroep	124	79%
Werving & selectie kandidaten voor werkgevers/matching	86	55%
Aanbieden van loonkostensubsidies, proefplaatsingen, scholing etc.	135	86%
Informatie en advies aan werkgevers over P&O beleid	30	19%
Collegiale in/uitleen, arbeidspools, uitwisseling vacatures	7	4%
Opzetten van arbeidsmarktprojecten	57	36%
Ontwikkelen/uitvoeren van regionaal arbeidsmarktbeleid	71	45%
Anders, namelijk:	6	4%
Totaal	157	100%

Een werkgeversbenadering is doorgaans niet alleen een zaak voor de gemeente alleen. De voormalige ketenpartners CWI en UWV (respectievelijk 85% en 63%) spelen er doorgaans ook een rol in. Met het oog op de functie van regionaal arbeidsmarktbeleid betreft 59% van de sociale diensten er ook andere gemeenten bij. De meeste sociale diensten laten zich positief uit over de resultaten. Van de respondenten signaleert 64% een grotere uitstroom. Nog eens 15% ziet andere positieve effecten. Een minderheid geeft toe nog geen concreet resultaat te hebben geboekt (10%) of zegt hier geen zicht op te hebben (8%).

Vraag 35 Welke partners nemen deel aan de werkgeversbenadering, naast uw eigen gemeente? Meerdere antwoorden mogelijk.

	Aantal	%
CWI	133	85%
UWV	99	63%
Andere gemeenten	91	58%
Ondernemersverenigingen/Werkgeversorganisaties	57	36%
Individuele werkgevers	71	45%
Werknemersorganisaties	7	4%
Scholingsinstellingen	45	29%
Uitzendbureaus	25	16%
Re-integratiebedrijven	69	44%
Andere partijen:	25	16%
weet niet/geen mening	1	1%
Totaal	157	100%

Vraag 36 Kunt u aangeven of de werkgeversbenadering al tot concrete resultaten heeft geleid?

	Aantal	%
Ja door de werkgeversbenadering realiseren we echt een grotere uitstroom	101	64%
Ja, de werkgeversbenadering heeft andere positieve effecten	23	15%
Nee, er is (nog) geen concreet resultaat geboekt	15	10%
Onbekend, daar hebben we geen zicht op	12	8%
Weet niet/geen mening	6	4%
Totaal	157	100%

10 Stellingen

Enquêtevragen

38 Vorming van een participatiefonds, waarin middelen voor re-integratie, inburgering en educatie zijn opgenomen is een goede ontwikkeling.

39 De geplande samenwerking met UWV, CWI en gemeenten in zogenoemde Locaties voor Werk en Inkomen zal de dienstverlening aan (gemeentelijke) cliënten sterk verbeteren.

40 Gemeenten kunnen re-integratietaken beter zelf uitvoeren dan re-integratiebedrijven.

41 Een verdere daling van de bijstandspopulatie binnen de gemeente (of het intergemeentelijk verband) ligt niet voor de hand.

Aan het slot van de enquête zijn aan de respondenten vier stellingen voorgelegd. Driekwart van de respondenten is (zeer) positief over het participatiefonds. Over de geïntegreerde dienstverlening in Locaties voor Werk en Inkomen koestert 47% positieve verwachtingen. De respondenten neigen er desgevraagd naar te zeggen dat gemeenten de re-integratie beter kunnen uitvoeren dan bedrijven: 40% eens tegenover 18% oneens. Tot slot was een krappe meerderheid (52%) er in het najaar van 2008 van overtuigd dat een verdere daling van het aantal uitkeringsgerechtigden wel degelijk mogelijk was. Daarbij dient uiteraard wel aangetekend dat de enquête is afgenomen voorafgaand aan de recessie.

Vraag 38 Vorming van een participatiefonds, waarin middelen voor re-integratie, inburgering en educatie zijn opgenomen is een goede ontwikkeling.

	Aantal	%
Helemaal mee eens	60	31%
Mee eens	85	44%
Neutraal	35	18%
Mee oneens	8	4%
Helemaal mee oneens	4	2%
Weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	195	100%

Vraag 39 De geplande samenwerking met UWV, CWI en gemeenten in de zogenoemde Locaties Werk en Inkomen zal de dienstverlening aan (gemeentelijke) cliënten sterk verbeteren.

	Aantal	%
Helemaal mee eens	26	13%
Mee eens	66	34%
Neutraal	58	30%
Mee oneens	30	15%
Helemaal mee oneens	15	8%
Totaal	195	100%

Vraag 40 Gemeenten kunnen re-integratietaken beter zelf uitvoeren dan re-integratiebedrijven.

	Aantal	%
Helemaal mee eens	23	12%
Mee eens	54	28%
Neutraal	80	41%
Mee oneens	32	16%
Helemaal mee oneens	3	2%
Weet niet/geen mening	3	2%
Totaal	195	100%

Vraag 41 Een verdere daling van de bijstandspopulatie binnen de gemeente (of het intergemeentelijk verband) ligt niet voor de hand.

	Aantal	%
Helemaal mee eens	13	7%
Mee eens	41	21%
Neutraal	40	21%
Mee oneens	88	45%
Helemaal mee oneens	13	7%
Totaal	195	100%